

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНО-КОРЕКЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ

Павлюк Ю. М.

аспірантка

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

вул. Пирогова, 9, Київ, Україна

orcid.org/0000-0002-3646-9279

20a.yu.pavliuk@std.npu.edu.ua

Ключові слова: *корекція, технологія, компетентність, виконавська техніка, педагогічна технологія.*

Стаття присвячена питанню вдосконалення технічної майстерності студентів-скрипалів, які навчаються у закладах вищої педагогічної освіти мистецького профілю. Автором були розглянуті поняття «корекція», «технологія» та «компетентність» студентів факультетів мистецтв. Ці поняття стали основою нового поняття. Була розкрита сутність дефініцій «корекційна компетентність» та «технологічна компетентність». Доведено, що обрані категорії мають спільну основу. Аналіз теоретичних джерел виявив недостатнє розкриття даного питання, а тому нами було запропоновано власне визначення поняття «технологічно-корекційна компетентність», а також розкрито важливість формування даної компетентності у студентів факультетів мистецтв. Зазначено, що вік студента закладу вищої освіти прямо впливає на розвиток технологічно-корекційної компетентності. Технологічно-корекційна компетентність є притаманною кожному музиканту-виконавцю, оскільки її врахування допомагає вчасно провести профілактику професійних захворювань, перенапруження, а також сприяє подальшій успішній виконавській діяльності.

Доведено важливість компетентнісного підходу в навчанні студентів факультетів мистецтв, який сприяє подоланню традиційних труднощів у професійній педагогічній освіті, допомагає розвинути нове бачення змісту освіти, її методів і технологій. Компетентнісний підхід розкривається як можливість застосовувати інноваційні методи в поєднанні з класичними формами навчання. Це дозволяє побудувати дієву систему занять, результатом застосування якої стане сформованість виконавської культури, високого рівня стресостійкості та витривалості. Використання цієї системи також позитивно вплине на творчу самореалізацію студентів на етапі професійного мистецького становлення.

Результатами теоретичних узагальнень стали умовиводи щодо поєднання професійних навичок, які показують здатність виокремлювати й ефективно виконувати завдання професійної діяльності на технологічній основі. Технологічно-корекційна компетентність дозволяє не лише опанувати певні технічні навички та підвищити загальнокультурний рівень студента, а й уміти застосовувати набуті знання та вміння в різних ситуаціях, в тому числі й стресових.

FEATURES OF TECHNOLOGICAL-CORRECTIONAL COMPETENCE FORMATION OF THE STUDENTS OF THE FACULTIES OF ARTS

Pavlyuk Yu. M.

Postgraduate Student

National Pedagogical Dragomanov University

Pyrogoва str., 9, Kyiv, Ukraine

orcid.org/0000-0002-3646-9279

20a.yu.pavliuk@std.npu.edu.ua

Key words: *correction, technology, competence, performance technique, pedagogical technology.*

The article is devoted to the issue of improving the technical skills of violin students studying in institutions of higher pedagogical education of art profile. The author considered the concepts of “correction”, “technology” and “competence” of students of art faculties, which became the basis of the new concept. The essence of the definitions “correctional competence” and “technological competence” was revealed. It is proved that the selected categories have a common basis. The analysis of theoretical sources revealed insufficient disclosure of this issue, and therefore we proposed our own definition of the concept of “technological and correctional competence”; the importance of forming this competence in students of art faculties is revealed. It is noted that the age of the student of ZVO is directly related to the development of technological and correctional competence. Technological and corrective competence is an important component of every musician-performer, as its consideration helps to carry out timely prevention to avoid occupational diseases, overexertion and further successful performance.

The importance of the competence approach in teaching students of art faculties, which helps to overcome traditional difficulties in professional pedagogical education, helps to develop a new vision of the content of education, methods and technologies. Competence approach is revealed as an opportunity to apply innovative methods in combination with classical forms of learning. This allows you to build an effective system of classes, which will result in the formation of performing culture, a high level of stress and endurance, as well as positively affect the possibility of creative self-realization of students at the stage of professional artistic development.

Which show the ability to identify and effectively carry out the tasks of professional activity on a technological basis. Technological and correctional competence allows not only to master certain technical skills and increase the general cultural level of the student, but also to be able to apply the acquired knowledge and skills in different (including stressful) situations.

Вступ. Заклади вищої освіти (далі – ЗВО) приймають на навчання студентів з відповідною базою знань та умінь. Основним заданням таких закладів є удосконалення наявних знань, доповнення їх відповідними професійними знаннями, удосконалення наявних навичок та набуття відповідних компетентностей, необхідних студенту для самостійної роботи. Набуті компетентності допомагають студентам факультету мистецтв навчитися влучно підбирати необхідну інформацію, знаходити способи використання теорії на практиці.

Оволодіння ключовими компетентностями мистецької освіти дає можливість студентам

факультету мистецтв працювати над своїми недоліками та слабкостями під час навчання та виконання. Розуміння та прийняття останніх дозволяє якісно працювати над виправленням постановки, звуковидобування тощо. Опанування технологічно-корекційної компетентності підвищить якість виконання музичних творів студентами та суттєво збільшить їхню працездатність і витривалість.

Мета статті – розглянути особливості формування технологічно-корекційної компетентності та окреслити шляхи її набуття студентами в процесі навчання гри на скрипці.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання технологічної та професійної освіти розкриті у працях В. Андріяшина, М. Деліка, М. Корця, В. Мадзігона, В. Сидоренка, Г. Терещука, Д. Тхоржевського, М. Ховрича та інших учених. Питанням реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі займалися В. Гриньова, І. Зимня; формуванням професійної компетентності – Е. Карпова, Г. Падалка, І. Полубоярина, О. Ростовський; питанню компетентнісного підходу в галузі мистецької освіти, його функціям у підготовці майбутніх учителів музики присвячені праці Н. Гуральник, О. Єременко, Л. Масол, О. Олексюк, Г. Падалки, М. Ткач та інших науковців. Для кращого розуміння корекційних технологій нами були опрацьовані праці Н. Бернштейна, В. Мазеля, І. Назарова. Проте питанням формування технологічно-корекційної компетентності студентів факультету мистецтв до сьогодні увага не була приділена. Ми розглянемо такі основні дефініції, необхідні для визначення технологічно-корекційної компетентності: «корекція», «технологія», «компетентність».

Виклад основного матеріалу. В академічному тлумачному словнику термін «корекція» має латинське походження та означає виправлення, поліпшення чого-небудь [12]. Передумовою корекції є визначення недоліків у постановці, техніці або організації навчання та їх виправлення, а також вдосконалення навичок та умінь студентів факультету мистецтв ЗВО. Але корекція може базуватися тільки на сформованій технічній базі. У студента має бути фундамент, а якщо його немає, то корекція не може відбуватися, тоді потрібно починати вивчення основних технологій гри на інструменті.

Вибір відповідних технік та методів для корекції хибно сформованих виконавських навичок може викликати певні труднощі, оскільки всі студенти мають свої індивідуальні особливості, наприклад, різний виконавський рівень, анатомофізіологічні особливості, розуміння своїх потреб для реалізації у майбутній професії тощо.

Сучасний педагог та автор праць з теорії музичного виконавства О. Шульпяков стверджував, що корекція повинна регулюватися залежно від кінцевого звукового уявлення або передачі художнього наміру. Слухове уявлення допомагає вибрати потрібні технічні прийоми, а не навпаки [14, с. 127].

Надзвичайно важливо ясно розуміти психологічні аспекти, поведінкові шаблони, попередній виконавський досвід тощо. Наприклад, розвиток точних і координованих рухів у музиканта-інструменталіста може відбуватися тільки з опорою на знання в галузі психології руху. Розвиток пам'яті під час навчання відбувається після використання спеціальних знань з психо-

логії (наприклад, після логічної структуризації матеріалу). Галузь музичної психології допомагає вчителю та студенту знайти правильний стиль взаємин, так само як і диригенту хору чи оркестру з оркестрантами і хористами. Оскільки багато видів музичної діяльності є колективними, то знання психологічних принципів організації колективної діяльності є абсолютно необхідними. Відомо багато випадків, коли музиканти оркестру буквально губили диригента, який їм не подобався і якому не вдавалося знайти з ними необхідний творчий контакт. Вміння комунікувати з людьми допомагає у роботі в класі та у створенні здорової робочої атмосфери [10, с. 17–18]. Можемо припустити, що таке вміння допомагає і викладачу з основного музичного інструменту під час роботи зі студентом. Комунікація можлива за умови чіткого уявлення студентом та викладачем спільного вектору розвитку, поставленої задачі на занятті, наявності спільних світоглядних позицій щодо результату такої взаємодії.

Чітко окреслена задача стає фундаментом для напруженого аналізу власних дій студента. Завдяки цьому виконавець зможе обрати прийоми, які найбільш відповідатимуть технічному вирішенню труднощів. Для появи природної раціональної техніки студент повинен знати природні можливості свого ігрового апарату. Він повинен уміти аналізувати свій стан, розуміти і відчувати, що йому заважає, які рухи викликають незручності, щоб вчасно прийняти потрібне рішення.

Тепер дамо визначення поняття «виконавська техніка» для кращого розуміння суті технологічно-корекційної компетентності студента.

Виконавська техніка – це невіддільний складник інструментальної підготовки. Коли йдеться про техніку, то мають на увазі ту суму вмінь і навичок прийомів гри, за допомогою якої музикант досягає потрібного художнього і звукового ефекту. Багато музикантів розуміють виконавську техніку як поєднання швидкості, сили, витривалості. Такий погляд досить обмежений. Техніка – це поняття набагато ширше. Воно поєднує в собі все, чим повинен володіти виконавець, який прагне до змістовного виконання [13].

Видатний музикант-педагог Г. Нейгауз дає таке визначення поняття «техніка виконавця»: «будь-яке вдосконалення техніки є вдосконаленням самого мистецтва, отже, воно допомагає виявити зміст, «потаємний сенс», виступає матерією, реальною плоттю музичних творів. Техніка – це щось вагоміше, ніж просто швидкість, рівність, стрімкість» [9].

Музиканти через неправильну домашню роботу на своїх інструментах, яка виявляється в перебільшеній увазі до ізолюваних від суті музично-технічних задач, мають незадовільні результати. Така гра стає механічною.

Через надмірну увагу до технічних засобів під час навчання у ЗВО, особливо під час розучування нового матеріалу, оволодіння хорошою технікою стало пріоритетним. Іноді через це втрачається цілісність і зміст художнього твору. Це стає причиною примітивного звуковидобування при бездоганній технічній складовій. Щоб музичний твір звучав природно, а не як формальний набір нот, техніка має впливати (виростати) з художнього задуму, художній образ має створюватися технічно, а не навпаки [14, с. 196]. Таким чином, необхідно визнати, що не тільки техніка залежить від художнього задуму, але і сам задум складається залежно від рівня володіння технікою. Тому важливо виховувати високу технічну культуру вже на ранніх етапах навчання [14, с. 196].

Якщо в основі створення навичок лежить механічна вправа, а жива музична дія замінюється технічною формулою, то утворюються навички, які ускладнюють художню виразність [14].

Якщо техніка сприймається тільки як певні прийоми (у вузькому значенні), то технологія містить в собі як технічні прийоми, так і низку художньо-сміслових аспектів (наприклад, розуміння побудови творів), а також емоційний підтекст.

Тепер розглянемо поняття «технологія». Технологія як феномен має 2 таких значення:

- сукупність знань, відомостей про послідовність окремих виробничих операцій у процесі виробництва чого-небудь. У даному напрямі ми розуміємо технологію як сукупність знань і певної послідовності дій при вивченні нового матеріалу;

- сукупність способів обробки або переробки матеріалів, виготовлення виробів, проведення різних виробничих операцій тощо [12]. Технологія є сукупністю способів обробки й опрацювання матеріалу та втілення в життя художнього задуму.

У мистецькій педагогіці є поняття «педагогічна технологія». Педагогічна технологія – це науково обґрунтована системна модель діяльності вчителя або викладача, яка містить опис алгоритму його дій з розв'язання певної навчально-виховної проблеми [11].

Окрім педагогічно-технологічних, є ще й корекційно-педагогічні технології. Корекційно-педагогічні технології – це сукупність характеристик для певної професії чи діяльності засобів, прийомів і методів, які використовуються педагогами (логопедами, реабілітологами та ін.) для вирішення професійних проблем різних типів [3].

Студенти ЗВО стикаються з різними труднощами в роботі, тому їхні знання повинні бути мобільними. Студенти повинні вміти правильно вникати в суть проблеми і проводити правильну корекційну роботу, яка сприятиме подальшому їхньому розвитку. Отже, вони мають володіти знаннями не тільки у своїй сфері, а також охоплю-

вати консультативну, діагностичну, соціально-педагогічну, реабілітаційну, психотерапевтичну та корекційну діяльність. Різносторонній підхід повинен допомогти студенту краще впоратись із корекційною роботою та максимально допомогти його інтеграції. Для ефективної реалізації цієї мети всі компоненти педагогічної діяльності мають бути корекційно спрямованими [11].

Діяльність педагогів разом із студентами традиційно визначається науковцями як корекційно-педагогічна [11]. Проте аналіз сучасного стану підготовки студентів та практики корекційно-педагогічної роботи свідчить, що необхідно спеціально готувати майбутніх фахівців до реалізації корекційних завдань, формуючи не тільки спеціальні теоретичні знання, а й навчаючи їх методиці здійснення корекційно-педагогічної діяльності.

Ефективне застосування сучасних педагогічних технологій передбачає проектування цілей та завдань корекційного освітнього процесу, вибір необхідних компонентів змісту освіти, визначення необхідних методів, прийомів і засобів, спрямованих на підвищення рівня технічної майстерності студентів. Технологічна компетентність студентів факультетів мистецтв допоможе їм максимально інтегрувати в своїй діяльності професійні знання та вміння, окреслити систему цінностей, психолого-педагогічні основи виконавської діяльності та її технологічні аспекти. Сформований технологічний складник виробничої функції фахівця дозволить більш ефективно втілювати визначені корекційні завдання для розвитку студента за відомими алгоритмами [2].

Технологічна компетентність розглядається як поєднання професійних навичок, які показують здатність виокремлювати й ефективно здійснювати завдання професійної діяльності на технологічній основі, що ґрунтуються на 3 таких компонентах:

- *мотиваційному* – чітко усвідомлених та особистісно значущих потребах, мотивах і цілях професійного вдосконалення;

- *змістовому* – особистісно цінних знаннях щодо загальних тенденцій розвитку технологічного підходу, змісту, форм, наявних методик і технологій;

- *операційному* – уміннях та навичках реалізації технологічного підходу у практичній діяльності, а також набутті досвіду професійної діяльності на технологічній основі.

Посилаючись на монографію В. Кукушина, хочемо зазначити, що як критерій оцінювання для мотиваційного компоненту було визначено загальну спрямованість студента на формування технологічної компетентності шляхом актуалізації цінності формування технологічної компетентності, яка виражається в системі чітко визначених мотивів та цілей. Для змістового компонента кри-

терієм є характер загальнопедагогічних та методичних знань з теорії і практики технологічного підходу, що виявляється в розумінні сутності понять «технологічна компетентність», «технології педагогічної освіти», а також змісту технологічного підходу.

Критерієм операційного компонента визначено володіння технологічними вміннями і навичками, що виявляється в набутті досвіду застосування сучасних технологій у професійній діяльності під час стажування майбутнього викладача та самостійному обґрунтованому виборі напрямів розвитку технологічної культури [6].

Технологічна компетентність має 3 таких рівні: низький, середній та високий. Ще однією необхідною умовою є те, що техніка та корекція мають базуватися на компетентності викладача.

Словник сучасної англійської мови пояснює так: «competens – «компетенція»: 1) здібність й уміння здійснювати необхідну діяльність; 2) володіння спеціальною сферою знань; 3) спеціальні вміння для виконання певних професійних обов'язків». Компетентність (від лат. «competens» – належний, відповідний) становить сукупність необхідних для ефективної професійної діяльності (вузу, студента, викладача) систематичних функціональних знань й умінь (науково-виробничих, суспільно-політичних, психолого-педагогічних, економічних, предметних) та відповідних особистісних якостей [5, с. 2]. У словнику з психології термін «компетентність» визначається як інтелектуально та особистісно зумовлена соціально-професійна життєдіяльність людини, що ґрунтується на знаннях [12].

У педагогіці поняття «компетентність» О. Марущак визначає як інтегровану якість особистості, здатність продуктивно виконувати діяльність у певних соціально значущих сферах на основі здобутих знань, умінь, навичок, досвіду, ставлень та цінностей [7, с. 103].

Враховуючи вищезазначене, скажемо, що компетентність стосується особи, визначає її здатність якісно виконувати роботу, має елемент готовності до нестандартної ситуації, зумовлений особистісною характеристикою людини, впливом внутрішніх чинників (досвіду, цінностей). Отже, відбувається перехід від якісних знань до якісної діяльності. «Компетентність – це цілісна якість особистості, яка, базуючись на знаннях, вміннях, навичках, досвіді й особистісних якостях, відображає прагнення, готовність і здатність вирішувати проблеми та розв'язувати завдання реальної практичної діяльності. Особистість бере на себе відповідальність за ефективність своєї роботи, подає її через призму власної системи цінностей. Індивідуальне ставлення суб'єктивує компетенції. Це впливає на предмет і результат діяльно-

сті. Таким чином, компетентність виявляється в успішно реалізованій компетенції у певній значущій для особистості діяльності» [7, с. 103].

При визначенні поняття «компетентність» увага приділяється трьом таким аспектам:

- перший належить до ступеня оволодіння потрібними вміннями і навичками;
- другий – до юридичної відповідальності;
- третій – до питання щодо того, чи достатньо досвідченим є той чи інший фахівець, щоб займатися професійною діяльністю.

Поняття «компетентність» досить невизначене, оскільки не розкриває чіткого ступеня майстерності. Цей термін може використовуватися для позначення мінімального, прийняттого, оптимального або вищого рівня кваліфікації. Однак не це зазвичай розуміється під компетентністю. Більшість людей, що прагнуть користуватися послугами компетентного лікаря, мають на увазі, що це людина, від якої можна чекати високої компетентності (рівня майстерності, досвіду, професіоналізму тощо). Тобто у традиційному розумінні компетентність набуває істотного оцінювального значення. З огляду на це професійні заклади освіти усувають від практичної діяльності тих, чия некомпетентність доведена.

Завдяки компетентності у студента формується здатність правильно сприймати вимоги, аналізувати ситуацію, у якій він перебуває. Компетентність дає можливість успішно виконувати завдання, сприяє розвитку умінь планування різних видів діяльності відповідно до зовнішніх умов і можливостей особистості, дозволяє їй зосереджуватися на самовдосконаленні. Тобто технологічно-корекційна компетентність потрібна тоді, коли виникають труднощі. Педагог повинен з'ясувати причини їх виникнення, обрати шлях корекції.

Доречно підкреслити, що основою компетентності вчителя є активне знання закономірностей особистісного розвитку людини. Психолого-педагогічні складники компетентності вчителя В. Краєвський поділяє на:

- специфіку засвоєння навчального матеріалу конкретними учнями відповідно до їхніх вікових та індивідуальних характеристик;
- соціально-психологічні особливості (знання про особливості навчально-пізнавальної, творчої й комунікативної діяльності учнів);
- аутопсихологічні (знання про досягнення та недоліки власної фахової діяльності, особистісні та характерологічні особливості вчителя у професійній роботі) [4].

Технологічна компетентність – це поєднання набутих і опрацьованих теоретичних знань та умінь їх застосовувати в практичній діяльності. Технологічна компетентність формується у процесі опанування професії. Але для більш доско-

налого розуміння та вдосконалення практичних навичок дисципліни необхідно вивчати узагальнюючі й інтегративні дисципліни.

В історії скрипкової музики завжди були затребувані технічні знання/технологія та уміння, а також володіння ними музикантами. Знання технології набагато полегшує гру виконавцю під час вираження його художньої ідеї та допомагає використовувати мінімально потрібну кількість енергії, щоб уникнути перенапруження. Крім того, нові прийоми та їх новизна набагато урізноманітнюють виконання та роблять його цікавішим для слухача, який завжди є «спраглим» до нових тенденцій.

Удосконалення музично-виконавської техніки включає в себе тренування необхідних для виконання рухів та творчий стан виконавця на сцені. Технічні прийоми часто потребують вдосконалення або так званої корекційної компетентності.

Корекційна компетентність – це визначення недоліків у системі навчання студента та виправлення їх на основі професійних знань педагога. Метою цієї компетентності є усунення недоліків у грі студента. Вона націлена на зміну неправильних навичок гри на інструменті на правильні прийоми, які допоможуть уникнути професійних захворювань та підвищити рівень майстерності виконавця. Корекція може здійснюватися навіть тоді, коли студент не розуміє важливість певних корекційних вправ. Фізіолог та музикознавець І. Назаров дотримувався такого положення в своїй методиці: «Фізичний рух впливає на психіку, а психіка впливає на фізичний рух» [8, с. 3].

Отже, *технологічно-корекційна компетентність – це комплексна характеристика студента, яка відображає його готовність та здатність застосовувати набуті теоретичні знання та вміння для усунення неправильних навичок та покращення виконавської майстерності в умовах*

неперервної освіти. Щоб ефективно організувати процес навчання студентів факультетів мистецтв мистецького спрямування педагогічних університетів, потрібно дослідити та узагальнити процес та методику навчання. Усвідомлення основних проблем музичної освіти, закономірностей і тенденцій допоможе студентам краще впоратися з їхніми проблемами та підібрати найбільш ефективні прийоми, методи, засоби і форми організації навчального процесу.

Сучасна мистецька освіта потребує різнобічних знань, компетентностей, що забезпечуються вищою освітою та професійною мобільністю випускників ЗВО на ринку праці шляхом впровадження вдосконалених освітніх програм. Отже, фіксується компетентнісний підхід до професійної педагогічної освіти. У контексті Болонського процесу використання подібного підходу сприяє подоланню традиційних когнітивних орієнтацій професійної педагогічної освіти, новому баченню змісту освіти, методів і технологій [1].

Технологічно-корекційна компетентність є важливою складовою частиною розвитку кожного музиканта-виконавця, вона допомагає вчасно провести профілактику професійних захворювань, перенапруження та сприяє подальшій успішній виконавській діяльності.

Висновок. Особливостями сформованої технологічно-корекційної компетентності є вміння підбирати необхідні для корекції техніки гри на скрипці, вчасно проводити профілактику професійних захворювань та емоційного вигорання, а також спроможність постійно підвищувати рівень своєї професійної кваліфікації. Для цього студенти факультетів мистецтв повинні проходити діагностику на наявність недоліків у виконавській майстерності (постановка, технічний рівень тощо) та дотримуватись власного плану професійного зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабін І.І. Порівняльний аналіз конституціоналізації фінансових правовідносин у Конституції України та конституціях суміжних держав – членів СНД. *Науковий вісник Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича. Серія «Правознавство»*. 2008. Вип. 474. С. 66–71.
2. Выготский Л.С. Собрание сочинений в 6 томах. Москва : Педагогика, 1982. Т. 2 : Проблемы общей психологии. 504 с.
3. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. Рішення колегії № 7/5-7 від 23.06.99.
4. Краевский В.В. Основы обучения: Дидактика и методика : Учебное пособие для студентов высших учебных завед. Москва : Издательс. центр «Академия», 2007. 352 с.
5. Кубенко І.М. Що таке компетентність і як її розуміють в освіті. *Додаток до електронного журналу «Теорія та методика управління освітою»*. 2010. Вип. № 1. URL: tme.uio.edu.ua/docs/Dod/1.../kubenko.pdf (дата звернення: 09.04.2021)
6. Кукушин В.С. Теория и методика воспитательной работы : учеб. пособ. для студентов пед. спец. вузов. Ростов-н/Д : МарТ, 2002. 320 с.
7. Марущак О.М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка*. 2016. № 11. С. 97–108. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/24399/1/Марущак%20О.М.%20Стаття.%20Поняття%20компетентності%20у%20пед.діяльності.pdf> (дата звернення: 17.03.2021).

8. Назаров И.Т. Основы музыкально-исполнительской техники и методы ее совершенствования. Ленинград : Музыка, 1969. 134 с.
9. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры: записки педагога. М : Музыка, 1988. 240 с.
10. Петрушин В.И. Музыкальная психология : учебное пособие для вузов. Москва : Академичес. проект; Трикста, 2008. 400 с.
11. Савінова Н.В., Серєда І.В., Борулько Д.М. Технології корекційно-виховного процесу : навч.-метод. посіб. Миколаїв : Іліон, 2018. 171 с.
12. Тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. URL: <https://slovnuk.ua/> (дата звернення: 08.04.2021).
13. Черняк Є., Занкова С. Теоретичні та практичні аспекти формування виконавської техніки майбутнього інструменталіста. *Науковий вісник мелітопольського державного педагогічного університету*. 2017. № 2. С. 144–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2017_2_37 (дата звернення: 13.03.2021).
14. Шульпяков О.Г. Скрипичное исполнительство и педагогика. Санкт-Петербург : Композитор, 2006. 496 с.

REFERENCES

1. Babin I. I. (2008) Porivnialnyi analiz konstytutsionalizatsii finansovykh pravovidnosyn u Konstytutsii Ukrainy ta konstytutsiiakh sumizhnykh derzhav - chleniv SND [Comparative analysis of the constitutionalization of financial relations in the Constitution of Ukraine and the constitutions of neighboring CIS member states.]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu im. Yurii Fedkovycha. Pravoznavstvo*. Vol. 474. pp. 66–71
2. Vihotskyi L. S. (1982) *Sobranie sochyneni v 6 tomakh* : Moskva : Pedahohyka, vol. 2, (in Russian)
3. Kontsepsiia derzhavnoho standartu spetsialnoi osvity ditei z osoblyvymy potrebamy. *Rishennia kolehii № 7/5-7 vid 23.06.99.* Kraevskiy V. V. *Osnovy obucheniya: Dydaktyka y metodyka*. : Uchebnoe posobyе dlia studentov vysshykh uchebnykh zaved. Moskva : Yzdatels. tsentr “Akademyia”, 2007. 352 p.
4. Kraevskiy V. V. (2007) *Osnovy obucheniya: Dydaktyka y metodyka*. [Fundamentals of teaching: Didactics and methods]. Moskov: Akademyia (in Russia).
5. Kubenko I.M. (2010) *Shcho take kompetentnist i yak yii rozumiiut v osviti* [What is competence and how it is understood in education]. *Dodatok do elektronnoho zhurnalu “Teoriia ta metodyka upravlinnia osvitoiu”*. Vol. 1. Retrieved from: tme.uomo.edu.ua/docs/Dod/1.../kubenko.pdf (accessed: 09 April 2021)
6. Kukushyn V. S. (2002) *Teoriya y metodyka vospitatelnoi roboty* [Theory and methods of educational work]. Rostov-n/D : MarT. (in Russian)
7. Marushchak O. M. (2016) *Poniattia kompetentnosti u pedahohichnii diialnosti* [The concept of competence in pedagogical activity]. No. 11. pp. 97–108. Retrieved from: <http://eprints.zu.edu.ua/24399/1/Marushchak%20O.M.%20Stattia.%20Poniattia%20kompetentnosti%20u%20ped.diialnosti.pdf> (accessed 17 March 2021).
8. Nazarov I. T. (1969) *Osnovy muzikal'no-ispolnitel'skoy tekhniki i metod ee sovershenstvovaniya* [Fundamentals of music performance technique and method of its improvement]. Leninhrad: Muzyka. (in Russian)
9. Neyhauz H. H. (1988) *Ob iskusstve fortepiannoy ihry* [On the art of piano playing: notes of the teacher]. M: Muzyka., 240 p.
10. Petrushyn V. Y. (2008) *Muzыkalnaia psykhohohyia* [Music psychology]. Moskva : Akademiches. proekt; Tryksta. (in Russian)
11. Savinova N. V., Sereda I. V., Borul'ko D. M. (2018) *Tekhnolohiyi korektsiynovikhovnoho protsesu* [Technologies of correctional process: teaching method. way].. Mikolayiv : Ilion. (in Ukrainian)
12. *Slovnuk – tlumachnyi slovnuk ukrainskoi movy, orfohrafichnyi slovnuk onlain* [Dictionary – explanatory dictionary of the Ukrainian language, spelling dictionary online]. Retrieved from: <https://slovnuk.ua/> (accessed 08 April 2021).
13. Cherniak Ye., Zankova S. (2017) *Teoretychni ta praktychni aspekty formuvannia vykonavskoitekhniki maibutnoho instrumentalista* [Theoretical and practical aspects of the formation of performing techniques of the future instrumentalist]. *Naukovyi visnyk melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* [Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University] (electronic gournal), no. 2, pp. 144–148. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2017_2_37. (accessed 13 March 2021).
14. Shulpiakov O.H. (2006) *Skrypychnoe yspolnytelstvo y pedahohyka* [Violin performance and pedagogy]. Sankt-Peterburh : Kompozytor. (in Russia).